Solblink.

Tidsskrift for naturlig Livsførelse.

2. Aargang. | September 1908. | Nr. 6.

Duftstofferne og Lugtesansen.

Af *Mich. Larsen.*

Begreberne Tilvænning og Afvænning er vi saa at sige opvoksede med, og som Regel tror vel ingen, at de behover nærmere Forklaring. Men det er dog ikke saa simpelt, som det ser ud, og hver den, der har prøvet paa at aflægge en gammel, daarlig Vane, som f. Eks. Spiritusnydelse eller Tobaksrygning, eller er bleven Vegetar, kan det ganske sikkert interessere at høre, hvad det er, som kan gøre en saadan Forandring af Vaner saa svær.

For det første: Hvad vil det sige, at man vænner sig til et eller andet, enten det nu er et Næringsmiddel eller et Nydelsesmiddel eller det gælder det daglige Samvær med bestemte Mennesker og Dyr eller Ophold paa en Egn, i et Hus o. s. v., hvad foregaar der ved Tilvænningen? Der sker ligefrem det, at man udveksler Bestanddele, man afgiver Stoffer, der optages af Omverdenen og man modtager Stoffer, der gaar over i ens Organisme og bliver et med den. Og der menes herved ikke de Stoffer, der er nødvendige, dels som Bygnings- og Erstatningsmidler for Organismen (Vand, Æggehvide og Salte) dels som Arbejdsmidler (Kulhydrater og Fedt), men der er andre Stoffer, der er betydeligt mindre haandgribelige, men alligevel lige saa virkelige og nødvendige og udmærker sig ved særlig at karakterisere paagældende Organisme eller Næringsmiddel eller Nydelsesmiddel eller Egn eller Hus o. s. v., men kun kan opfattes med en af vore Sanser — nemlig Lugtesansen. De er, som Prof. Jäger (ham med

Uldtøjet!) har benævnet dem Genstandenes »Sjæl«, men derfor dog alligevel fuldt materielle, om det end kun i enkelte Tilfælde, som hvor der er Tale om Blomsterduft og Druevinenes Buket, for Tiden er muligt haandgribeligt at fremstille den.

Hvert levende enkelt Væsen har sin bestemte Duft og naar vi kun i mere fremtrædende Tilfælde kan mærke det, beror det paa, at vor Lugtesans ikke er tilstrækkelig skarp, ikke er som en Hundenæse, thi at den kan sanse Forskellen er jo en bekendt Sag.

Maaske er det ogsaa Tilfældet i Planteverdenen, at hver enkelt Plante har sin Duft, der skelner den fra andre af samme Art, men det kan selvfølgelig ikke konstateres.

At derimod hvert Hjem har en ejendommelig Lugt, der vel sagtens er sammensat af de enkelte Familiemedlemmers individuelle Duft, er velkendt for ethvert Menneske med nogenlunde skarp Lugtesans.

De Nærings- og Nydelsesmidler, vi indtager, indeholder Duftstoffer, og at Organismen efterhaanden imprægneres dermed viser sig derved, at den giver Duftstofferne fra sig igen. At man jævnlig nyder en eller anden Føde, altsaa vænner sig dertil, medfører med Nødvendighed, at man kommer til at dufte deraf. En Frugtspiser dufter derfor godt, medens en Kødspiser dufter ilde, og det desto mere jo mere Kødet danner Bestanddel af hans Føde. At Rovdyr stinker ubehageligt, ved jo enhver, og disse Dyr er saa gennemtrængt med ubehagelig Lugt, at ogsaa deres Kød smager ilde. Men at kødspisende Mennesker har en ubehagelig Duft, vil de maaske selv bestride, dels fordi de er vant til Lugten, dels fordi deres Lugtesans paa Grund af forkert Ernæring ikke er skarp, men for Hinduer, Kinesere og Japanere er Europæernes Lugt højst ubehagelig, de siger de lugter af Kød. Enhver, der har holdt Hund, ved ogsaa, at fodres den hovedsagelig med Brød, Frugt eller lignende, er der ikke noget ubehageligt ved Uddunstningen, hvorimod den ikke er til at have i Stuen, hvis den væsentlig fodres med Kød.

Og det er ikke blot Hudens Uddunstninger, der efter Fødens Karakter bliver behagelig eller ubehagelig, det gælder alle Udsondringer. Den bekendte tyske Videnskabsmand Prof. Jäger er det, som særlig har beskæftiget sig med Studiet af Duftstofferne; i et Værk, han for ca. 30 Aar

siden udgav: »Die Entdeckung der Seele«, har han en Række udmærkede Iagttagelser, om han end dertil knytter adskillige altfor dristige Paastande.

Tilvænning og Afvænning forstaar vi maaske bedst ved at undersoge, hvad der gaar for sig, naar et Menneske begynder at ryge Tobak og senere vænner sig af dermed.

Der indtræder da altsaa først Forgiftningstilfælde i stærkere eller svagere Grad: Kvalme, Opkastning, Træthed, Hovedpine. Ved fortsat Tobaksnydelse ophører disse ubehagelige Symptomer, og der indtræder i Stedet behagelige Fornemmelser, dels gennem Smags- og Lugtenerver, dels de mere ubestemmelige Følelser, der hidrører fra den narkotiske Virkning og særlig karakteriseres ved dulmende Ro.

Denne Forskel mellem den første og de senere Indvirkninger skyldes, at Bestanddele af Tobakken optages i Organismen og mer eller mindre gennemtrænger den, hvilket giver sig tilkende derved, at Tobaksrøgeren lugter af Tobak, ikke blot fra Overfladen — ligesom Tæpper, Gardiner osv. i Værelset — men alle hans Afsondringer lugter deraf, især Sveden. I Almindelighed kan nu Tobaksforbrugeren ikke uafbrudt vedblive med Nydelsen; der kommer et Øjeblik, da han er »mæt«. Det er sandsynligt, at dette sker, naar de flydende Dele af Organismen, Blod og Lymfe har optaget, hvad de kan af Tobaksstofferne, i al Fald de af dem, der ogsaa indeholder det særlige Lugtestof. At dette virkelig gennemtrænger Organismen, kan der ikke være Tvivl om, og man nødsages da til at antage, at det først er til Stede i Lymfe og Blod og derefter føres rundt til Organismens forskellige Dele, hvor det deponeres i Cellevævet og her fører en latent Tilværelse. Det er nu en sandsynlig Hypothese, at Tobaksmætheden opstaar, naar Blod og Lymfe ikke kan optage mere, men standses der da med Tobakstilførslen, vil disse flydende Dele af Organismen gradvis tømmes for Tobakken, dels ved, at den deponeres i de faste Væv, dels ved, at den udsondres ad de naturlige Veje, og da indtræder der atter Tobakshunger, som kun lindres ved ny Tilførsel af Tobak, men ikke ved andet. Hvad der deponeres i Vævene af Giften bliver latent, det vil sige den direkte Giftvirkning hører op, men hvad Skade der ellers anrettes, er vanskelig at sige. Hverken anatomisk eller kemisk kan Giften paavises i

Vævene, og dog er det sikkert, at den er der, thi standses fuldstændig og for lang Tid med Tobaksnydelsen, da kan den ophøre at være latent, kommer atter fra Vævene ud i Blodet og kan da igen foraarsage lignende Symptomer som ved de første Forsøg paa at ryge, Kvalme, Hovedpine, Træthed, Døsighed. Om disse Symptomer nu virkelig skyldes den tidligere i Vævene latente Gift, kan der maaske strides om, thi ved enhver Selvrensning — Krise — kommer der jo saadanne Ubehageligheder, at man føler sig syg — hjertesyg, som det populært hedder; men hvad der tydelig viser, at det i al Fald kan være Tobaksgift, som Symptomerne skyldes, er, at de sygelige Uddunstninger og Sved kan lugte aldeles tydeligt af gammel Tobak. Dette er iagttaget adskillige Gange endogsaa flere Aar efter, at al Tilførsel af Tobak var standset. Jeg har selv iagttaget et saadant Tilfælde. Dette Faktum er overordentlig interessant, thi man kan være berettiget til at slutte, at hvad der gælder med Hensyn til Tobaksgiftene, gælder alle de andre Gifte og Fremmedstoffer, der er bleven deponeret i Vævene under ens Levetid og som kan sidde saa fast, at først mange gentagne Rensninger — Kriser — kan faa nogenlunde Bugt dermed. Ganske vist er alle Udskillelser under en Krise mer eller mindre stinkende, men i den samlede Uhumskhed kan Næsen vanskelig genkende de enkelte Komponenter; kun gammel Tobakslugt er vanskelig at tage fejl af. At man virkelig er ganske udrenset for Tobakken kendes maaske bedst derpaa, at man, hvis man atter en Gang efter Aars Forløb prøver at tænde en Cigar, bliver lige saa daarlig som ved de første Forsøg i den tidlige Ungdom. Paa lignende Maade gaar det med Spiritus- og Kødnydelsen; er man fuldstændig frigjort for dem, vil det for det første ikke være Spor af Nydelse at prøve derpaa, men den physiologiske Virkning selv af smaa Doser vil være meget stærk. Hos mig selv fremkalder saa smaa Doser Spiritus som et Snapseglas Hvidtøl samme Fornemmelse i Hovedet som tidligere et Par halve Bajere; og en Tallerken ganske almindelig tynd Kødsuppe har jeg gentagne Gange fra Vegetarer hørt om, at den straks har fremkaldt Opkastning eller Diarrhoe. Saadant viser ikke, at Nervesystemet er bleven svækket, — »det er jo nogle forskrækkelige Svæklinge de Vegetarer,« siger Kødspiserne, »deres

Mave taaler ingenting.‹ Tvertimod: Nervesystemet, det sympatiske Nervesystem, der styrer det vegetative Liv, har netop faaet sin oprindelige Kraft tilbage og virker blandt andet som Sikkerhedsapparat mod unaturlig Næring.

Professor Jäger paaviser ogsaa, hvor stor Betydning Organismens Inprægnering med Duftstoffer har med Hensyn til Menneskets Forhold til Dyrene og disses Forhold indbyrdes. Vi dufter af den Næring, vi plejer at indtage. Kødspiserne dufter af Kød, Mælkenyderne af Mælk. Men nu viser det sig at sympatetiske og antipatetiske Følelser staar i det nøjeste Forhold til den Duft et levende Væsen udsender. Hvis f. Eks. et Menneske spiser Hundekød, vil han blive mødt med den mest levende Antipati af alle Hunde, de smaa Hunde vil flygte for ham, de store vil anfalde ham. At det samme ikke er Tilfældet med Hornkvæget lige overfor Mennesket beror sandsynligvis derpaa, at kødspisende Mennesker ogsaa plejer at nyde Mælk, og Inprægneringen med Mælkens Duftstoffer har lige den modsatte Virkning; den fremkalder hos det Dyr, der yder Mælken, sympatetiske Følelser. Det er jo bekendt for enhver, at Kattekillinger, der har diet en Hund, bliver behandlet af denne, som om det var dens egne Unger; det stærke nedarvede Fjendskab mellem Hund og Kat er derved ganske udslukt. Det samme er Tilfældet, hvis Hareunger dier en Hund og overhovedet altid, hvor et Dyr nyder et andet Dyrs Mælk, det er da, som om de havde ›blandet Blod‹, al Fjendskab er forbi. Derimod vækkes der altsaa ved Nydelsen af Kød og Blod antipatiske Følelser; alle planteædende Dyr føle Skræk ved at fornemme et Rovdyrs Uddunstninger, og selv om der er gaaet Aartusinder siden Planteædernes Forfædre erhvervede den Erfaring, at Lugten af et Rovdyr plejede at efterfølges af Dyrets Angreb; saa er Vanen til at sammenknytte disse to Erfaringer bleven saa indgroet i Dyrenes Natur, at den som medfødt Instinkt er overleveret uforandret til de nulevende Dyr.

I Sydtyskland er der nylig indtruffet et mærkeligt Eksempel herpaa: en Landmand kom kørende til sin Gaard, da Hestene pludselig standsede, medens de viste alle Tegn til Rædsel og ikke var til at drive frem.

Manden kunde ikke opdage andet usædvanligt, end at der ved Vejen laa en Bunke Halm,

der ikke havde været der før, og han erindrede nu, at den havde været benyttet som Strøelse i et Menageri der i Nærheden, og da han forespurgte, fik han oplyst, at Halmen havde ligget i Tigerens Bur. Dennes Uddunstninger var det da, som havde indjaget Hestene Rædsel, og dog var det formodentlig Tusinder af Aar siden, at deres Forfædre havde haft Grund til at frygte en Tiger.

Menneskene er jo af Naturen Frugtspisere og derved ogsaa naturlig henvist til at staa i godt Forhold til Dyreverdenen; men ved at blive Kødspisere sprede de i Stedet Skræk og Rædsel om sig, og det med god Grund, thi de myrde ikke blot for at spise, men som bekendt ofte blot for at have den Fornøjelse at dræbe; endnu har mærkelig nok Ord som »Lystjagt« og »Lystfiskeri« en god Klang i de fleste Menneskers Øren.

Ved Tilvænning til Omgivelsernes Duftstoffer kommer man til at holde af disse Omgivelser, enten det nu er Mennesker, Dyr, Bolig eller Næring, men det synes, som man kan faa for meget af disse Duftstoffer, saa at Sympatien — i al Fald for en Tid — kan forvandles til Antipati, og det er ikke umuligt, at Trangen til at komme ud i det Fri fra Stuen, eller komme ud paa Landet, se andre Menneker om sig, veksle med sine Fødemidler, tildels kan skyldes en Overmæthed. Forklaringen kan dog maaske ogsaa være den, at Omgivelserne mættes til Overmaal med ens egne Uddunstninger, og at det er dem, man ikke taaler. I al Fald kendes fra Planteverdenen »Jordbundstræthed«, det vil sige, at Landmanden finder det praktisk at veksle med det, han saar i sin Jord, thi Uddunstningerne fra stadig den samme Plantearts Rødder, gør Jorden mindre skikket for netop denne Plante. Saaledes menes det jo ogsaa, at Bøgen har levet sin meste Tid som Skovtræ her i Landet, den trives ikke saa godt mere. Fra Dyreverdenen vides det, at der kan indtræde stor Dødelighed blandt Markmusene, naar disse formerer sig saa stærkt, at Jorden er helt gennemtrængt med deres Ekskrementers Duftstoffer.

Ligesom der mellem levende Væsener kan opstaa sympatiske Følelser, naar det ene Dyr nyder det andet Dyrs Mælk, saaledes kan ogsaa Sveden og maaske Spyttet have en lignende Virkning. Der siges, at ungarske Hestetyve fra gammel Tid kender det Fif, at de spytter den stjaalne

Hest i Mulen og gnider den ind med deres Spyt; Dyret følger dem da i tykt og tyndt.

Vi har nu set Tilvænning af forskellig Art. Det vi kalder »Hærdning«, er ogsaa en Slags Tilvænning, men dog paa en anden Maade. Hærdning vil sige, at man vænner sin Hud til at taale frisk Luft, Fugtighed og Kulde. Ved daglig eller jævnlig at udsætte sig herfor opnaar man at blive mindre tilbøjelig til Forkølelse. Det, der foregaar, er rimeligvis følgende: Den kolde, fugtige Luft, især som Træk, fremkalder en Irritation af Muskelnerverne i Hudens Blodkar; disse sammentrækkes, hvorved opstaar relativ Blodtomhed her og samtidig tilsvarende Blodoverfyldning i indre Organer (f. Eks. Næsens eller Bronchiernes Slimhinde). Der kommer en Forstyrrelse af Organismens Ligevægt, som maaske er tilstrækkelig til at sætte Naturhelbredelsesmaskineriet i Gang, det vil sige, Selvrensningen begynder; det abnormt forøgede Stofskifte, der maaske ledsages af forøget Legemsvarme — Feber — og i ethvert Fald af de ubehagelige Fornemmelser, der er Kendetegn paa, at man er »syg«. Ojemeddet med Naturhelbredelsesprocessen er jo Udrensning af en Del af de Selvgifte, man indeholder, og naar denne har funden Sted, er Sygdommen forbi og Patienten raskere, end før den begyndte. Ved jævnlig at udsætte sig for kold og fugtig Luft, vænner man paa en Maade Nerverne dertil og Organismens Ligevægt forstyrres ikke saa let, og Forkølelserne bliver derfor sjældnere. Men i de fleste Tilfælde er Forklaringen den, at ved det daglige Luft- og Vandbad stimuleres Organismen til god Udrensning ad de naturlige Veje, saa at der ikke bliver Lejlighed for Selvgiftene til at ophobes, og saaledes en større Udrensning: »Forkølelsessygdommen« bliver overflødig.

Af det foregaaende fremgaar tilstrækkeligt, hvilken uhyre Betydning Lugtesansen har i Dyreriget, den er fuldkommen lige saa vigtig som Syn og Hørelse. Hos Mennesket er det under Civilisationens Paavirkning bleven anderledes; Lugtesansen har særdeles ringe Betydning for Valg af Næring, og desuden bliver Næsen som Regel systematisk narret ved Madens Tilberedning, thi der plejer at tilsættes Duftstoffer, som ikke af Naturen hører med til det Næringsstof, der tilberedes. Kødsuppen f. Eks. lugter kun i ringe Grad af Kød, hovedsagelig er det forskellige Urter og Rod-

der, der giver den sin Lugt og Smag. Bof og Karbonade lugter især af Løg, branket Smør og Mel, som i Forening med Peber, Eddike og andre Krydderier producerer Hovedmængden af de Duftstoffer, der pirrer og bedrager Menneskets Næse. Fiskelugten er derimod som Regel langt mindre eller slet ikke dækket af Krydderi og plejer at være behagelig for alle, der har vænnet sig til at spise Fisk. Men at det er en naturstridig Næring bevises bl. a. derved, at for enhver Vegetar, der i en Aarrække ikke har haft Fisk i sin Mund, er denne Lugt særdeles frastødende, og selv om Fisken er nok saa frisk, ligner den ganske den, der stiger op i Næsen, naar man gaar forbi selv den fineste Fiskeforretning.

Naar Sanseorganet ved Madens Tilberedning stadigt narres, sløves det selvfølgelig, men dertil kommer saa, at al Næring, der er imod Naturen, heller ikke fremkalder Mæthedsfølelse i rette Tid; derved faas let Overernæring, da Regulatoren er forkludret. — Men Overernæring er altid den første Begyndelse til forstyrret Stofskifte og derved en abnorm Tilstand i Organismen, hvorunder efterhaanden indtræder mer eller mindre Forstyrrelse eller Nedsættelse af alle Funktioner, ogsaa Lugtesansen.

Ogsaa vor luftformige Næring skal til en vis Grad bestemmes af Næsen, denne skal i hvert Fald afgøre, om Luften er »god«, d: behagelig at indaande. Men alle, der har vænnet sig til Tobak, finder ikke, at Luft opfyldt med Tobaksrøg er ubehagelig; tværtimod, og de har ikke noget imod at opholde sig i en Atmosfære, hvor ikke blot Lugtesansen, men endog Synet siger, at den er skadelig.

Om den Antipati eller Sympati vi ofte instinktmæssig føler for et Menneske, vi første Gang træffer paa, uden vort Vidende for en Del afhænger af dette Menneskes individuelle Duftstoffer, er ikke godt at sige. Men i hvert Fald spiller disse Duftstoffer i det daglige Samkvem næppe nogen Rolle med Hensyn til mer eller mindre godt Forhold mellem Folk; thi adskillige af de Mennesker, der er os kærest, har nødvendigvis paa Grund af, at de er Kødspisere, Spiritusnydere og Tobaksrygere, alt andet end tiltalende Duft, men Vanen er her som i mange andre Forhold afgørende, og man bøjer sig for det uundgaaelige.

Men i det fremtidige vegetariske Menneskesamfund vil det med

Nødvendighed blive anderledes. Blomsterduft vil erstatte Lugten af gammel Tobak i Stuerne, og man vil uden at føle Modbydelighed kunne samtale med sine Medmennesker, hvis Uddunstninger kun vil minde om Bananer, Hindbær, Jordbær, Æbler eller andre fremtrædende Planteduftstoffer; medens man nu efter en bedre Middag i Uddunstningerne fra Lunger og Hud maa døje Duften af Kød, Fisk, Cigaret og gammel Tobak og først og sidst Fuselduften, hvortil alle spiritusholdige Drikkes Duftstoffer omdannes, selv om det saa er de fineste Vines Buket.

Mange vil sige, at denne Skildring af, hvad der bydes en normal Lugtesans i et Nutids Selskab er overdreven, men enhver, der er saa lykkelig at eje en nogenlunde god Næse, vil bekræfte Sandheden.

Fremtiden vil blive anderledes. Den, der lever, vil faa det at se.

Abonnér paa „Solblink".

1 Kr. aarlig + Postpenge.

Bestilles paa alle Postkontorer.

Fremad.

Mod nye Tider
fremad det bær;
ej mere Smærte vi lider,
ej Broder kæmper mod Broder,
ej bitter Brod volder Mén.
Misundelse viger
mens Hjærterne kæmper
for Fred.
Vi vender tilbage til Jorden vor Moder,
vi, som stred;
og fremad vi higer,
vi ser ej tilbage,
kun fremad det bær.
I Livskampens Mørke
skal Idéerne lyse
med Dagsolens Skær.
Og alle vil følge
og alle vil fanges;
den store Strøm skrider frem
mens Fredsriget grundes
med Ret for alle og Uret for ingen;
— og Jorden vil grønnes paany.

—*k*—*n*.

Oaser i Ørkenen.

II. Landbohøjskolens Have.

For ikke saa faa Aar siden var Gl. Kongevej i omtrent hele sin Længde en skyggefuld Allé, kantet med prægtige gamle Lindetræer, bag hvilke idylliske Villahaver bar til Skue deres straalende Blomsterpragt.

Men Storbylysterne har faaet deres Indpas ogsaa i Landets største Landsby. I Stedet for de gamle dejlige Linde staar elektriske Opstandere, i Stedet for det grønne Løvtag er der de tynde Kobbertraade, Haverne er tæt belagte med Stenfliser og Asfalt, Villaerne er ombyttede med Kaserner og hele den gamle idylliske Landevej forvandlet til en lang, kedelig, graa, karakterløs Bygade.

De smaa Villaveje, som den Gang mundede ud som grønne Ribber til Hovedribben, er paa Vej til at undergaa samme bedrøvelige Forvandling. Enkelte Træer, som titte frem mellem høje Husmasser, ser ud, som var de tilfældigt forglemte for at sygne hen og dø af Vantrivsel i en Jord, som er sur og giftig af Gas- og Kloakdunster, og i en Luft, som tung og beklumret staar stille mellem Murkolosserne.

Snart er Landbohøjskolens Have det eneste, som er tilbage af den gamle Frederiksbergidyl, men ogsaa den har maattet bringe Offer paa Pengespekulationens Alter. For nogle Aar siden havde denne, den fredeligste af alle fredelige Højskoler, af en spøgefuld Skæbne faaet en Krigsgeneral til Direktør, og han mente sikkert, at det ikke var saa heldigt for Militarismens hellige Sag, at en civil fredelig Anstalt havde altfor stort Spillerum at tumle sig paa — der blev solgt ikke saa lidt væk af de store Forsøgsmarker, og høje, kedsommelige Lejekaserner staar nu og kigger ned i Haven fra den Plads, hvor før velplejede Korn- og Græsmarker frydede Øjet.

Man kan ikke frigøre sig fra en Følelse af snæver Begrænsning og Indeklemthed, naar man vandrer omkring herinde — man støder altfor hurtigt paa en Grænselinje, en Hæk, et Gitter eller en Udgangsport — det er næsten Udkanter altsammen — man mærker ogsaa, at denne Have ikke danner den straalende Ramme om en stor selvstændig Havebrugshøjskole, men at den ligesom æder Naadsens Brød hos den store vidtberømte kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, som jo af al Magt skal varetage Landets Hovednærings Interesse. Ordet Havebrugsskole findes ikke engang i Titulaturen, hvorfor de færreste ikke aner, at Landet ejer en Statslæreanstalt for Havebrug.

Betegnende er det ogsaa, at af de 24 Foredrag, hvormed Højskolen i Dagene d. 11. og 12. September fejrede sit 50 Aars Jubilæum, fandtes intet, som omfattede praktisk Havebrug eller

en Redegørelse for Resultaterne af Højskolens Varetagelse af Havebruget i de forløbne 50 Aar. og kun tre var af plantefysiologisk Indhold.

Saa meget mere beundringsværdigt er det kærlige Arbejde, hvorved Havens Direktør, Prof. Bruun i Forbindelse med Gartnerne Kemp og Jensen samt med videnskabelig Bistand af Botanikerne, Professorerne Kølpin Ravn og O. G. Petersen har fremtryllet en ligesom potenseret Skønhedsfylde indenfor de snævre Rammer. Savner man ogsaa Storhedsindtrykkene, saa har man derimod saa megen rigere og lettere Adgang til værdifulde Detailiagttagelser. Af den altid livlige Færdsel i det instruktive Anlægs alle Dele, kan man slutte sig til, at den yndefulde Oase for længst er opdaget, velkendt og skattet af Omegnens Beboere, som her tilbringer sine ledige Stunder og synes at staa i rent ud personligt Venskabsforhold til alle Havens Funktionærer, hvad enten de er hæderkronede Videnskabsmænd eller ret og slet »simple Havemænd«, der med aldrig svigtende Elskværdighed og Hjælpsomhed strør omkring sig med gode Raad og Oplysninger til alle og enhver, som anmoder om de kostbare Gaver.

Naar man kommer ind gennem Gitterporten ved Bulowsvej, mødes Blikket af den lange Højskolebygnings absolut ikke skønhedsmættede tunge Masse, men man opdager snart, at den flittige Ampelopsis Veichii er paa god Vej til at forvandle de grimme Murflader til en stor levende grøn Væg med Vinduerne som Øjne. Fint afstemte Blomstergrupper er spredte i velplejede Græsplæner, som i Foraarstiden er overbroderede med et Mylder af *Crocus*, *Tulipaner*, *Hyacinther*, *Vintergækker*, *Tazetter* og *Eranthis*.

Til højre slynger sig Vejen gennem tætte Buskgrupper til den egentlige Have. Paa Grund af manglende Plads har man ikke kunnet anbringe Træer og Buske efter Landskabsgartneriets Hensyn, men har maatte nøje sig med at anbringe de mest karakteristiske Former i systematisk Gruppering, men Udvalget er gjort med kyndigt Blik for baade Former og Farver, saa at udmærkede Virkninger er naaede. Særlig er finere Slægter og Arter — disse som man med et uheldigt Navn kalder for »Sirbuske« — repræsenterede i smukke Eksemplarer. Her har man ogsaa Lejlighed til at stifte Bekendtskab med de Nyheder, som enten indføres, særlig fra Japan,

eller ogsaa fremkommer ved Krydsninger og Ompodninger herhjemme. Det egentlige Parkgartneri og Planteskolestudiet er henvist til den saakaldte »Forsthave« ved Charlottenlund, som staar under samme Hovedledelse, og hvor alle de større Planteformer, som ikke kunne naa deres fulde naturlige Udvikling inde i en trang Byhave, dyrkes. Herud kan maaske Læseren have Lyst til at følge mig en anden Gang.

Nu gaar vi i Lag med den straalende Blomsterhave herude, som ikke maa berøves Sol, Luft og Varme af større og graadigere Træer og Buske. Her faar vi straks en nyttig Lærdom om et Forhold, som Havevennen med den lille bitte Have desværre altfor ofte begaar store Synder mod: Man planter altfor tæt uden rigtig at tænke paa, at de smaa spinkle Skabninger, som lige kommer fra Planteskolen, inden ret længe er forvandlet til store skyggende Træer og Buske. Foruden at de overskygger alt, tager de graadigt al Næring, som tilføres Haven og gennemvæver den med et indfiltret Net af Rødder, hvori Blomsterplanterne ikke kan trives, men forkrøbles til lange ranglede blomsterløse Vanskabninger.

I Landbohøjskolens Have kan man ret af Hjertets Lyst fryde sig over en Rigdom af mangeartede Blomster, som gør et saa meget livligere Indtryk, som man i de fleste Smaahaver nøjer sig med en Aar efter Aar dræbende kedsommelig og fortsat Gentagelse af et ret begrænset Antal af Planteformer. Omtrent midt i Haven ligger en ikke synderlig stor, men til Gengæld saa meget mere malerisk Stenhøj, som kan tilfredsstille den mest kræsne Smag. Tidlig paa Foraaret ser man her en glimrende Samling Varieteter *Scilla*, *Chionodoxa*, *Muscari*, *Anemoner*, *Papaver Fritillaria*, *Liljer* og lignende. Senere hen er særlig *Sedum*, *Saxifraga*, *Sempervivum*, *Mesembrysanthemum*, *Crassula* samt andre *Sukkulenter* (saftrige Planter med kødfulde Blade) bemærkelsesværdige ved deres ejendommelige tætte, filtrede Bestøvning, skinnende Blomsterfarver og livlige Duft. Desværre har man været nødt til paa Grund af Publikums altfor nærgaaende Kærlighed til de yndige Skønheder at omgive hele Højen med et fælt skræmmende højt Gitter, som ogsaa hindrer et nærmere Detailstudium. Skade, at Bykulturen endnu er saa lav at slige misprydende Foranstaltninger skal være nødvendige. I Flugt med Stenhøjen breder sig smalle ringformede

Bede, hvor den sorte Jord er fuldstændig dækket af udsøgte Eksemplarer af mere sjældne Planter og Sommerblomster, arrangerede med særdeles virkningsfuld Farvesammensætning — det rent dekorative er her Grundlaget for Beplantningen Her behøves ikke at trætte med Opramsning af Navne, da disse er tydeligt anbragte paa Navneplader. Særlig om Søndageftermiddagene er dette Parti omsværmet af Skarer af Beundrere. Man kan absolut anbefale disse livlige Grupper til Efterligning i enhver Have, hvis Ejer med forholdsvis smaa og ikke særlig kostbare Midler vil skabe en oplivende Øjenlyst. Stenhøjen og disse Bede danner en stolt Ramme om den lille Dam, hvis Bredder er kantede af smukke Sumpplanter, og i hvis Midte en ualmindelig prægtig gammel smalbladet Pil dypper sine gulglinsende Grene i Vandet.

Til Højre for dette Havens Glanspunkt gaar vi forbi en større Samling af Theroser, Hybrider og Remontanter, som hvert Aar udvides med de bedste af Planteskolernes Nyfrembringelser, videre i Skyggen af mellemeuropæiske mindre Skovtræer, under hvilke vi finder en ideel Skovbund — paa en lille Plet samlet alt, som man ude i den fri Natur kun finder ved at gennemvandre mange Landes forskellige Skovbælter.

De slyngede Gange herfra fører os forbi en mægtig Rabat af urteagtige og træagtige Pæoner i rene Pragteksemplarer langs med det systematisk ordnede botaniske Studiekvarter — skilt fra Prydhaven ved en lav Hæk. Her er særlig Landbrugets nyttige og skadelige Planter fyldigt repræsenterede, ligeledes en god Samling tekniskt vigtige Urter. Mangen gammel pensioneret Præstefrue, som lige med blødende Hjærte har forladt sin kære Præstegaardshave og nu for første Gang søger sin Trøst herinde, er til en Begyndelse noget i Vildrede og ryster betænkeligt paa Hovedet af, at man her ligefrem dyrker og plejer alt det værste Ukrudt, som hun i al sin Tid saa haardnakket har bekæmpet. Her faar virkelig baade Tidsler, Kvik og Følfod Lov til at staa og vokse op til Kæmper i Fred og Ro og blærer sig oven i Købet med skinnende Porcellænsstiketter med baade latinske og danske Navne, som om ikke det mindste Barn kendte dette besværlige Utøj! Hun synes, at det er det rene Vanvid at benytte den kostbare Jord herinde

til den Slags Kulturer, som man ude paa Landet bekæmper af alle Livsens Kræfter, og hun glemmer ikke Ærgrelsen over denne formentlige Kapitaldumhed, førend hendes Øjne mødes af den Blomsterrabat paa den anden Side, som ligefrem gnistrer som et lysligt Fyrværkeri af Farver. Det er Forsøgsmarken for de mange Sommerplanter. Af en noget dunkel praktisk Aarsag er den ordnet alfabetisk — ligesom i Frø-Katalogerne — vi faar nok Slægterne samlede hver for sig, men Familierne uhyre spredte, en Omstændighed, som en hel Del vanskeliggør Hukommelsen af de Særegenheder, som man gerne vil knytte til det ofte meget lange og fremmedklingende Artsnavn, som man noterer sig. Foruden Navne er paa store Etiketter anført, om vedkommende Plante skal saas i Mistbænk eller paa Blivestedet. Foran staar de laveste, bagved de højeste, aller bagerst finder vi en broget Samling af dejlige Slyngplanter, som klatrer op ad almindelig Hønsevæv.

Her er ogsaa en særdeles pragtfuld Samling af Georginer, enkelte, dobbelte og de s. k. Cactusgeorginer med sine sarte Former og straalende Farver. Georginen er vel den Blomst, som i Efteraaret giver Haven dens herligste Pragt — her kan man stifte Bekendtskab med alt, hvad Natur og Kultur har fremlagt af sarte og smukke Varieteter — men det er sørgeligt, at en eneste Frostnat kan forvandle hele denne Herlighed til det sørgeligste Billede paa Odedelæggelsens Vederstyggelighed. Imod Syd fortsætter sig disse yndige Rabatter i nogle mindre Bede med Koldhusplanter, som flyttes ud om Sommeren for i fri Luft at opnaa sin højeste Skønhed — her er glimrende Eksemplarer af Pelargoniaer, Fuchsiaer, Calceolaria, Chrysantemum, Heliotrop i den fornøjeligste brogede Mangfoldighed. Havevennen, som ikke har noget Koldhus, men nogle rummelige Vinduer eller en Karnap, kan overvintre alle disse taknemmelige Blomster deri og med lidt omhyggelig kærlig Pasning faa lige saa stort Udbytte af dem, som i et særligt Hus. Mange af disse Plantefamilier kunne til og med bedre — paa Grund af deres tykke Blade — end Georginen taale en ikke al for stærk Nattefrost — paa et nogenlunde lunt Sted kan enkelte Pelargonier blomstre henimod Jul.

Drejer vi omkring de systematiske Grupper, kommer vi forbi Økonomibygningerne og nogle

af Professorernes Embedsboliger. Økonomibygningens hele Væg er aldeles overgroet med en Rigdom af forskellige træagtige Slyngplanter, Blaaregn, Pibeblomst, Vildvin, Vedbend, Caprifolium m. m., som alsammen kan forvandle det grimmeste Hus til en Skønhedsaabenbaring.

Ligeoverfor har man en Samling Naaletræer, som dog ikke i de indeklemte Omgivelser kan udvikle sig til den fulde Kraft. De giver ikke noget fuldt Indtryk af, hvilke prægtige Virkninger, der kan opnaas i en større Have med disse Familier — vil man se dem i sin fulde Glans, skal man tage ud til Forsthaven i Charlottenlund.

Besøget i Drivhusene, Frugthaven og Køkkenhaven maa vi opsætte til en anden Gang.

John Bøkelund.

Alle Vegetarer
bør være Medlemmer af
„Dansk Vegetarianerforening".
Kontingent 4 Kr. om Aaret
(1 Kr. Kvartalet.)
Foreningens Adr:
St. Kongensgade 25, 2. Sal.
Medlemmerne faar „Solblink" frit tilsendt

„Solblink"

koster 1 Kr. pr. Aargang + Postpenge. Abonnement kan tegnes paa alle Postkontorer, Bogladerne, i Redaktionen, Humlebæk, samt i Ekspeditionen, Usserød pr. Hørsholm.

Vore Fødemidlers procentiske Sammensætning.

Af *John Bøkelund.*

(Forlagt af G. E. C. Gads Universitetsboghandel.)

Denne fortrinlige, klare og letfattelige grafiske Vægtavle (med Vejledning) kan faas til Kobs ved Indsendelse af **Kr. 1 50** til »Solblink«s Ekspedition, Usserød pr. Hørsholm.

Abonnenterne anmodes indtrængende om,

saafremt de ikke modtager „Solblink" regelmæssigt, at klage til Postvæsenet, og hvis dette ikke hjælper, sende skriftlig Klage til:

Ekspeditionen, Usserød pr. Hørsholm.

Bestillingsseddel.

Undertegnede bestiller herved Tidsskriftet „Solblink“.
(Pris 1 Kr. 25 Øre:)

Navn *Stilling*

Adresse

Kan indleveres paa alle Postkontorer, hos Boghandlerne, Redaktionen: Humlebæk samt i Ekspeditionen: Usserød pr. Hørsholm.

Bøgelund-Jensen,
Raadhuspladsen 2.

KØKKEN-UDSTYR
til vegetarisk-Husholdning.
Telefon H. 863.

Undgaa Mellemhandlere!
Fra **Plantagen »Bøgelund«** tilsendes almindelige **Grønsager** billig til **Forbrugere.** Bestillinger bedes sendt til
Gartner **Fr. Madsen,** Humlebæk.

To Gartnerlærlinge samt en **Pige,** som vil leve vegetarisk, kan til Efteraaret faa Plads i Gartneriet »Solbakken«, Fredericia. **Johan Olsen.**

Vegetariansk Restaurant,
Løvstræde 8, København.
L. Jørgensen Kirkelykke.

„VEGETARIA“
(o: Vegetabilsk Margarine).
Velsmagende fint dansk Produkt.
Sælges detail for 65 Øre pr. Pund.
Rabat til Forhandlere.

„SANA“, Hoved-Depot: **Skindergade 28.** Telefon 5650.

Vegetarisk Restaurant & Kur-Hotel,
79, Vesterbrogade 79.

Annoncer til »Solblink« sendes til:
V. Figgé & E. Kristensens Bogtrykkeri, Nørregade 30, København K.

Udgivet af *Dansk Vegetarianerforening.*
Redaktør og Ansvarshavende: *John Bökelund,* Humlebæk.

V. Figgé & E. Kristensens Bogtrykkeri, Nørregade 30.